

ضرورت بازطراحی مسیرهای آموزشی در دوره دکتری طب سنتی ایران بر اساس شایستگی‌های حرفه‌ای

حوریه محمدی کناری^{الف*}

الف‌گروه طب سنتی، مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی- طب ایرانی و مکمل، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: آذر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: آذر ۱۴۰۴

سردبیر محترم

دوره دکتری تخصصی طب سنتی ایران به‌عنوان بالاترین سطح آموزش دانشگاهی در این حوزه، نقشی کلیدی در تربیت نیروی انسانی برای پاسخ‌گویی به نیازهای متنوع نظام سلامت ایفا می‌کند. با این حال، ساختار فعلی این دوره با چالشی اساسی مواجه است: انتظار هم‌زمان از فارغ‌التحصیلان این رشته برای ایفای نقش‌های درمانی، پژوهشی و آموزشی در بالاترین سطح ممکن؛ انتظاری که از منظر آموزشی و حرفه‌ای، نه واقع‌بینانه است و نه همسو با رویکردهای نوین آموزش پزشکی (۱، ۲).

شواهد جدید در آموزش عالی نشان می‌دهد که آموزش دکتری باید از الگوی «یک برنامه برای همه» فاصله گرفته و به سمت تربیت مبتنی بر شایستگی و هم‌راستا با مسیر شغلی آینده دانش‌آموختگان حرکت کند. مطالعات اخیر تأکید می‌کنند که تمرکز بر توسعه عمیق شایستگی‌ها، به‌مراتب اثربخش‌تر از تلاش برای پوشش سطحی حوزه‌های متعدد است و می‌تواند به افزایش کیفیت خروجی‌های علمی و حرفه‌ای منجر شود (۱، ۳).

در رشته طب سنتی ایران، مسیرهای حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دکتری را می‌توان دست‌کم در سه دسته اصلی تفکیک کرد:

۱. مسیر پژوهشی؛ شامل فعالیت در مراکز تحقیقاتی، تولید شواهد علمی، پژوهش‌های بالینی و سیاست‌پژوهی.
 ۲. مسیر بالینی و درمانی با تمرکز بر ارائه خدمات سلامت، ارتقای مهارت‌های تشخیصی و درمانی و فعالیت حرفه‌ای در سلامت‌مکده‌های دولتی یا خصوصی و یا مراکز بهداشتی‌درمانی.
 ۳. مسیر آموزشی به‌عنوان عضو هیئت علمی شامل تدریس، طراحی برنامه‌های درسی، ارزشیابی آموزشی و مدیریت نظام آموزش. هر یک از این مسیرها نیازمند مجموعه‌ای متفاوت از شایستگی‌ها، مهارت‌ها و تجربیات یادگیری است. ادبیات جدید آموزش علوم پزشکی نشان می‌دهد که آموزش مبتنی بر شایستگی و طراحی مسیرهای هدفمند می‌تواند از اتلاف منابع آموزشی جلوگیری کرده و یادگیری عمیق و پایدار را تسهیل کند (۲، ۳). همچنین، توسعه چارچوب‌های شایستگی برای پژوهشگران بالینی و اعضای هیئت علمی، به‌عنوان یکی از روندهای غالب در برنامه‌ریزی آموزشی معاصر شناخته می‌شود (۴).
- ادامه طراحی یک برنامه آموزشی یکنواخت برای همه دانشجویان دکتری طب سنتی ایران، با خطر سطحی‌سازی یادگیری، فرسودگی آموزشی و کاهش پاسخ‌گویی اجتماعی این

Please cite this article as:

Mohammadi Kenari H. The necessity of redesigning educational pathways in the PhD program of Persian Traditional Medicine based on professional competencies. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2025;16(3).

Copyright: ©Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

باشد. چنین چارچوبی می‌تواند ضمن تعیین شایستگی‌های مشترک و شایستگی‌های اختصاصی هر گرایش، مبنایی شفاف برای طراحی برنامه درسی، ارزشیابی دانشجویان، تعریف نقش‌های حرفه‌ای و حتی اعتباربخشی آموزشی فراهم آورد. هم‌راستاسازی آموزش دکتری با این چارچوب، این امکان را ایجاد می‌کند که انتظارات آموزشی، حرفه‌ای و اجتماعی از فارغ‌التحصیلان این رشته واقع‌بینانه، قابل‌سنجش و پاسخ‌گو به نیازهای نظام سلامت باشد و درنهایت به ارتقای کیفیت و اعتبار علمی طب سنتی ایران در سطح ملی و دانشگاهی منجر شود.

تضاد منافع

این مقاله تضاد منافع ندارد.

رشته همراه است. در مقابل، طراحی گرایش‌های مشخص پژوهشی، بالینی و آموزشی در دوره دکتری، در کنار شایستگی‌های پایه مشترک، می‌تواند به ارتقای کیفیت آموزش، افزایش رضایت دانشجویان و هم‌راستایی بهتر با نیازهای واقعی نظام سلامت و آموزش عالی منجر شود (۱، ۵). در مطالعه‌ای که در سال ۱۴۰۲ انجام شد نیز اکثر استادان و فارغ‌التحصیلان این رشته به این مشکل اشاره کردند و خواستار تغییر کوریکولوم براساس گرایش‌های مختلف با در نظر گرفتن توانمندی‌های هر گرایش بودند (۶).

در کنار تفکیک مسیرهای آموزشی در دوره دکتری، به نظر می‌رسد تدوین یک سند ملی شایستگی برای رشته طب سنتی ایران به‌عنوان یک اقدام سیاستی مکمل، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر

References

1. Safer DA, Freedman VH, Markman AB. A new paradigm in PhD education: Mapping and integrating psychosocial competencies to the PhD curriculum. *Frontiers in Education*. 2025 Jan 30;10:1474588. Frontiers Media SA.
2. Birman NA, Vashdi DR, Miller-Mor Atias R, Riskin A, Sagi D, Zangen S, *et al*. Is competency-based medical education sustainable? A pilot study on well-being impacts. *Medical Teacher*. 2025 Aug 14;1-0.
3. O'Leary N, McCarthy C, Clarke M. 'Enlightened change agents with leadership skills': A scoping review of competency-based curricula in public health PhD education. *Cogent Education*. 2024 Dec 31;11(1): 2293475.
4. Jones CT, Liu X, Hornung CA, Fritter J, Neidecker MV. The competency index for clinical research professionals: A potential tool for competency-based clinical research academic program evaluation. *Frontiers in Medicine*. 2024 Mar 26;11:1291667.
5. Rezaei E, Zolfaghari M, Hooshmandja M. Competency -based curriculum model in developing a doctoral program in educational technology in medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2022; 22(16):132.
6. Hosseinzadeh M, Soleimani Movahed M, Mohammadi Kenari H, Soleimanpour S. Evaluation of the Persian Medicine curriculum: Addressing current challenges. *Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine*. 2024;15(3):175-186.